Комашко Володимир Володимирович, кандидат юридичних наук, старший дослідник, заслужений юрист України, начальник відділу правової та антикорупційної політики центру безпекових досліджень, Національний інститут стратегічних досліджень, м. Київ, Україна, https://orcid.org/0000-0003-1851-8548

Кравченко Сергій Олександрович, доктор наук з державного управління, професор, головний консультант відділу правової та антикорупційної політики центру безпекових досліджень, Національний інститут стратегічних досліджень, м. Київ, Україна, https://orcid.org/0000-0002-9656-1587

Komashko Volodymyr, Candidate of Legal Sciences, Senior Researcher, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Department of Legal and Anti-corruption Policy of the Center for Security Studies, National Institute for Strategic Studies, Kyiv, Ukraine, https://orcid.org/0000-0003-1851-8548

Kravchenko Sergii, Doctor of Science in Public Administration, Professor, General Adviser of the Department of Legal and Anti-corruption Policy of the Center for Security Studies, National Institute for Strategic Studies, Kyiv, Ukraine, https://orcid.org/0000-0002-9656-1587

УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРОПОЗИЦІЮ АБО ОБІЦЯНКУ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВІЙ ОСОБІ, ЯКА ЗАЙМАЄ ВІДПОВІДАЛЬНЕ АБО ОСОБЛИВО ВІДПОВІДАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ

IMPROVEMENT OF CRIMINAL LIABILITY FOR OFFERING OR PROMISING IMPROPER BENEFIT TO OFFICIAL WHO HOLD RESPONSIBLE OR ESPECIALLY RESPONSIBLE POSITION

Анотація

В статті обґрунтовано, що принцип правової визначеності зумовлює потреби удосконалення положень ст. 369 Кримінального кодексу України (далі – КК) у частині встановлення кримінальної відповідальності за пропозицію чи обіцянку неправомірної вигоди службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище. З цього приводу у Верховній Раді України зареєстрований законопроект № 15221 від 7 травня 2026 р., спрямований на забезпечення однакового, передбачуваного та недвозначного застосування відповідних положень кримінального закону.

Доведено, що запропоновані законопроектом зміни фактично призведуть до скасування кримінальної відповідальності за пропозицію чи обіцянку службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище, надати їй або третій особі неправомірну вигоду. Такі зміни порушують логіку ст. 369 КК, суперечать розумінню терміну "корупція" та не сприятимуть, а навпаки перешкоджатимуть забезпеченню доброчесності публічної служби.

Водночас чинні положення частин третьої та четвертої ст. 369 КК можна тлумачити так, що кримінальна відповідальність наступає за пропозицію чи обіцянку службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище, надати їй або третій особі неправомірну вигоду, лише за умови, що в підсумку неправомірна вигода була фактично надана. В цьому зв’язку запропоновано формулювання диспозиції норм зазначених частин ст. 369 КК, що дозволять усунути неоднозначність їх тлумачення.

Акцентовано увагу на відсутності в чинному законодавстві визначень термінів "відповідальне становище" та "особливо відповідальне становище", чітких критеріїв розмежування між цими термінами. Тому в КК та Законі

України "Про запобігання корупції" похідні терміни "службові особи, які займають відповідальне становище" та "службові особи, які займають особливо відповідальне становище" визначаються шляхом встановлення вичерпних переліків відповідних службових осіб. Це утворює періодичні невідповідності встановлених переліків реаліям функціонування системи державних органів, неузгодженості з даних питань між КК та Законом України "Про запобігання корупції". Зазначене зумовлює важливість вироблення єдиного законодавчого підходу стосовно відповідної термінології.

Ключові слова: корупція, пропозиція або обіцянка неправомірної вигоди, кримінальна відповідальність, відповідальне становище, особливо відповідальне становище, принцип правової визначеності.

Abstract

In this article the statement is substantiated that the principle of legal certainty causes needs to improve provisions of Article 369 of the Criminal Code of Ukraine (further – the Code) regarding establishment criminal liability for offering or promising improper benefit to official who hold responsible or especially responsible position. The draft law № 15221 of May 7, 2026 was registered on this matter in the Verkhovna Rada of Ukraine. It is aimed at ensuring unified, predicable and unambiguous application of the relevant provisions of criminal law.

It is proved that amendments proposed by the draft law lead in fact to abolition criminal liability for offering or promising to official who hold responsible or especially responsible position to grant an improper benefit to him or a third party. Such amendments break a logic of Article 369 of the Code, contradict understanding the term of "corruption", and this will not promote but rather hinder the maintenance of public service integrity.

At the same time valid provisions of parts three and four of Article 369 of the Code can be interpreted so that criminal liability arises for offering or promising to official who hold responsible or especially responsible position to grant an improper benefit to him or a third party only in condition that an improper benefit was ultimately granted in fact. In this regard the formulations of norms disposition of mentioned parts of Article 369 of the Code is proposed that will allow to eliminate the interpretation ambiguity of these norms.

An attention is focused on the lack of terms definition of "responsible position", "especially responsible position", and the clear criteria for distinguishing these terms. Therefore in the Code and in the Law of Ukraine "On corruption prevention" derived terms of "officials who hold responsible position" and "officials who hold especially responsible position" are defined through establishing the exhaustive lists of relevant officials. Such situation generates periodic disparities between established lists and reality of functioning state bodies system, inconsistencies on relevant matters between the Code and the Law of Ukraine "On corruption prevention". This determines the importance of developing the unified approach concerning appropriate terminology.

Keywords: corruption, offering or promising improper benefit, criminal liability, responsible position, especially responsible position, principle of legal certainty.

Постановка проблеми

Одним із принципів дієвої антикорупційної політики є невідворотність юридичної відповідальності за корупційні діяння. Цей принцип знайшов відображення в Державній антикорупційній програмі на 2023-2025 роки та став основою її спеціального розділу 3 "Забезпечення невідворотності відповідальності за корупцію" [1]. В даному розділі виділено проблему неузгодженості між собою та невідповідності міжнародним стандартам

законодавчих положень, які стосуються кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення. В межах цієї проблеми експерти, серед іншого, ідентифікували наявність окремих положень законодавства, що є суперечливими та не підлягають однозначному тлумаченню. На наш погляд, такі неоднозначності містяться, зокрема, в частинах третій та четвертій ст. 369 КК, оскільки відповідні положення характеризуються можливістю їх різного трактування в частині відповідальності за пропозицію або обіцянку неправомірної вигоди [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Загальну проблематику кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення аналізували А.Антонюк, Ю.Баулін, В.Борисов, О.Бусол, А.Вознюк, О.Дудоров, К.Задоя, В.Киричко, М.Мельник, Д.Михайленко, А.Савченко, В.Тацій, В.Тертишник, М.Тучак, М.Хавронюк та ін. Дискусійні питання відповідальності, пов'язаної з пропозицією, обіцянкою або наданням неправомірної вигоди службовій особі, досліджували В.Бурдін, О.Горох, М.Желік, В.Кабаєв, Д.Каменський, М.Комарницька, О.Кришевич, О.Пушкар, О.Таркан, Д.Третьяков, Л.Ужва, Д.Шумейко та ін. Разом з тим, зазначені питання відповідальності, коли однією зі сторін корупційних відносин виступає службова особа, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище, не були предметом спеціальної уваги науковців.

Мета статті – обґрунтувати потреби та запропонувати шляхи удосконалення кримінальної відповідальності за пропозицію або обіцянку неправомірної вигоди службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище.

Виклад основного матеріалу

В контексті удосконалення відповідних положень кримінального законодавства перш за все варто звернути увагу на те, що основною вимогою до законодавства є його відповідність критеріям і принципам, установленим

у Конституції України, ***зокрема принципові верховенства права*** *(абзац четвертий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 11 червня 2020 р. № 7-р/2020 у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України)* [3].

Враховуючи зміст ст. 8 Конституції України та практику Конституційного Суду України, верховенство права слід розуміти, зокрема, як механізм забезпечення контролю над використанням влади державою та захисту людини від свавільних дій державної влади.

Верховенство права як нормативний ідеал, до якого має прагнути кожна система права, і як універсальний та інтегральний принцип права необхідно розглядати, зокрема, в контексті таких основоположних його складових: принцип законності, принцип поділу державної влади, принцип народного суверенітету, принцип демократії, принцип юридичної визначеності, принцип справедливого суду.

Таким чином, верховенство права означає, що органи державної влади обмежені у своїх діях заздалегідь регламентованими та оголошеними правилами, які дають можливість передбачити заходи, що будуть застосовані в конкретних правовідносинах, і, відповідно, суб'єкт правозастосування може передбачати й планувати свої дії та розраховувати на очікуваний результат *(абзаци третій, четвертий, шостий пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) від 20 червня 2019 р. № 6-р/2019 у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України "Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів")* [4].

Вимогою верховенства права є дотримання принципу юридичної визначеності, що обумовлює однакове застосування норми права, недопущення можливостей для її довільного трактування. Юридична визначеність норми права є ключовою умовою забезпечення кожному ефективного судового захисту незалежним судом *(абзаци перший, другий підпункту 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) від 11 червня 2020 р. № 7-р/2020 у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України)* [3].

Із конституційних принципів рівності і справедливості випливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування в правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі *(абзац другий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини Рішення Конституційного суду України від 22 вересня 2005 р. № 5-рп/2005 у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками)* [5].

Виходячи із зазначеного, одним із елементів верховенства права є ***принцип правової визначеності***, у якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями. Тобто обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки *(абзац третій підпункту 3.1 пункту 3*

мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 р. № 17-рп/2010 у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України "Про міліцію") [6].

Принцип юридичної визначеності як складова конституційного принципу верховенства права є ***сукупністю вимог до організації та функціонування системи права, процесів правотворчості та правозастосування у спосіб, який забезпечував би стабільність юридичного становища індивіда; зазначеного можна досягти лише у спосіб законодавчого закріплення якісних, зрозумілих норм*** *(абзац третій підпункту 3.3 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 6 червня 2019 року* № 3-р/2019 *у справі за конституційними поданнями Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та 65 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України "Про запобігання корупції", пункту 2 розділу II "Прикінцеві положення" Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб". Див. також: абзац перший підпункту 4.4.2 підпункту 4.4 пункту 4 Рішення Конституційного Суду України від 3 грудня 2025 р.* № 6-р(II)/2025 *у справі за конституційною скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю "Рейнір Бізнес Груп" щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів абзацу першого частини третьої, абзаців першого, другого, третього частини четвертої статті 23 Закону України "Про прокуратуру" від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII (щодо представництва прокурором інтересів держави в суді)* [7; 8].

Саме принцип правової визначеності зумовлює потреби удосконалення певних положень КК щодо протидії корупції. З цього приводу у Верховній Раді України зареєстрований проект Закону України "Про внесення змін до частин третьої, четвертої статті 369 Кримінального кодексу України" (реєстр. № 15221 від 7 травня 2026 р. (далі – Законопроект) [9].

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він спрямований на редакційне вдосконалення відповідних положень кримінального закону з метою забезпечення їх однакового, передбачуваного та недвозначного застосування. Вказується, що запропоновані зміни мають техніко-юридичний характер, не змінюють санкцій частин третьої та четвертої ст. 369 КК, не розширюють меж криміналізації відповідних діянь і не змінюють змісту кримінально-правової заборони. А прийняття Законопроекту, на думку його автора, дозволить усунути можливість подвійного тлумачення диспозицій частин третьої та четвертої ст. 369 Кримінального кодексу України, забезпечити єдність правозастосування та зміцнити гарантії дотримання принципів законності, юридичної визначеності і верховенства права [10].

Декларованою ж метою Законопроекту є забезпечення правової визначеності та однозначності застосування кримінально-правових норм. Його завданнями визначено: 1) усунення можливостей для різного тлумачення положень ст. 369; 2) підвищення якості кримінально-правового регулювання у сфері протидії корупції.

Підтримуючи загалом думку про удосконалення зазначених у поданому Законопроекті положень КК, доцільно зазначити наступне.

Автор Законопроекту стверджує, що в частинах третій та четвертій ст. 369 КК кваліфікуюча ознака, пов’язана зі статусом службової особи, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище, за своєю правовою природою стосується саме фактичного надання неправомірної

вигоди такій особі. На цій підставі він пропонує встановити відповідальність лише за надання певною особою неправомірної вигоди службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище.

Запропоновані зміни фактично призведуть до ***скасування кримінальної відповідальності за пропозицію чи обіцянку службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище, надати їй або третій особі неправомірну вигоду***.

Це порушує, насамперед, логіку ст. 369 КК, оскільки в її частинах першій та другій зберігається кримінальна відповідальність за пропозицію чи обіцянку просто службовій особі надати їй або третій особі неправомірну вигоду [2].

Отже, наприклад, пропозиція неправомірної вигоди державному службовцю категорії "В" є кримінально караним діянням, а таке саме діяння стосовно державного службовця категорії "А" або "Б" не підлягає кримінальній відповідальності, що виглядає доволі дивно.

Крім того, запропоновані зміни суперечать самому розумінню терміну "корупція", що викладений в ст. 1 Закону України "Про запобігання корупції". Нагадаємо, що відповідно до цієї статті, ***корупція*** – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно ***обіцянка/пропозиція*** чи надання ***неправомірної вигоди*** особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей [11].

Тому, на наш погляд, запропоновані зміни у разі їх ухвалення можуть

призвести до уникнення кримінальної відповідальності осіб за пропозицію або обіцянку неправомірної вигоди службовим особам, які займають відповідальне або особливо відповідальне становище. Отже, ухвалення розглянутого Законопроекту в пропонованій редакції не забезпечить досягнення його задекларованої мети та завдань. Вказане не сприятиме, а навпаки перешкоджатиме забезпеченню доброчесності публічної служби, про важливість якої йдеться в пояснювальній записці до Законопроекту.

Водночас видається, що формулювання частин третьої та четвертої ст. 369 КК дійсно потребують удосконалення. В чинному вигляді вони встановлюють кримінальну відповідальність за пропозицію чи обіцянку службовій особі надати їй або третій особі неправомірну вигоду, якщо неправомірна вигода надавалася службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище [2].

Дані приписи можна тлумачити так, що кримінальна відповідальність наступає за пропозицію чи обіцянку службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище, надати їй або третій особі неправомірну вигоду, лише за умови, що в підсумку неправомірна вигода була фактично надана.

При цьому згідно з частиною першою ст. 369 КК за пропозицію чи обіцянку просто службовій особі надати їй або третій особі неправомірну вигоду кримінальна відповідальність наступає в будь-якому випадку.

Тому, на нашу думку, ***диспозиції норм частин третьої та четвертої ст. 369 КК доцільно викласти наступним чином***:

- "3. Діяння, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені стосовно службової особи, яка займає відповідальне становище, або вчинені за попередньою змовою групою осіб";

- "4. Діяння, передбачені частиною першою, другою або третьою цієї статті, вчинені стосовно службової особи, яка займає особливо відповідальне

становище, або вчинені організованою групою осіб, злочинною організацією, злочинною спільнотою чи її учасником".

Окрему увагу доцільно звернути на ***важливість вироблення єдиного законодавчого підходу стосовно відповідної термінології***. Така важливість спричинена насамперед відсутністю в законодавстві визначень термінів "відповідальне становище" та "особливо відповідальне становище", а також чітких критеріїв розмежування між цими термінами.

Внаслідок цього в КК та Законі України "Про запобігання корупції" похідні терміни "службові особи, які займають відповідальне становище" та "службові особи, які займають особливо відповідальне становище" визначаються шляхом встановлення вичерпних переліків відповідних службових осіб.

Істотним недоліком такого способу визначення термінів видається те, що періодично виникає неповна відповідність між зазначеними переліками та новими реаліями, пов’язаними зі змінами в системі державних органів (реорганізаціями, змінами статусу органів, їх назв).

Крім того, розмежування в КК між службовими особами, які займають особливо та особливо відповідальне становище, є сумнівним у деяких аспектах.

Наприклад, у пунктах 2, 3 примітки до ст. 368 КК не згадуються голови місцевих державних адміністрацій, їх перші заступники та заступники.

При цьому на даних посадових осіб не поширюється дія Закону України "Про державну службу" (ч. 3 ст. 3 цього Закону) [12].

Таким чином, КК не включає голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників до переліку службових осіб, які займають особливо відповідальне становище, хоча вони мають значні владні повноваження та можливості розпоряджатися фінансовими ресурсами в межах певних адміністративно-територіальних одиниць.

Варто також вказати на те, що, на відміну від КК, ст. 51-3 Закону України "Про запобігання корупції" встановлює спільний перелік службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище [11].

Отже, в базовому антикорупційному законі невизначеним залишається те, яким чином дані категорії службових осіб мають розрізнятися між собою.

Висновки

Кримінальне законодавство, в тому числі щодо протидії корупції, має відповідати принципу верховенства права. Цей інтегральний принцип включає в себе, серед іншого, принцип правової визначеності, виходячи з якого обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки. Правова визначеність передбачає визначеність, ясність і недвозначність правових норм, оскільки інше неминуче призводить до сваволі в правозастосовній практиці.

Саме принцип правової визначеності зумовлює потреби удосконалення положень ст. 369 КК у частині встановлення кримінальної відповідальності за пропозицію чи обіцянку неправомірної вигоди службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище. З цього приводу у Верховній Раді України зареєстрований законопроект № 15221 від 7 травня 2026 р., спрямований на забезпечення однакового, передбачуваного та недвозначного застосування відповідних положень кримінального закону.

Аналіз поданого законопроекту засвідчив, що запропоновані ним зміни фактично призведуть до скасування кримінальної відповідальності за пропозицію чи обіцянку службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище, надати їй або третій особі неправомірну вигоду. Такі зміни порушують логіку ст. 369 КК, суперечать розумінню терміну "корупція" та не сприятимуть, а навпаки перешкоджатимуть забезпеченню доброчесності публічної служби.

Водночас чинні положення частин третьої та четвертої ст. 369 КК можна тлумачити так, що кримінальна відповідальність наступає за пропозицію чи обіцянку службовій особі, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище, надати їй або третій особі неправомірну вигоду, лише за умови, що в підсумку неправомірна вигода була фактично надана. Тому пропонується формулювання диспозиції норм зазначених частин ст. 369 КК, що дозволить усунути неоднозначність їх тлумачення.

В чинному законодавстві відсутні також визначення термінів "відповідальне становище" та "особливо відповідальне становище", чіткі критерії розмежування між цими термінами. Тому в КК та Законі України "Про запобігання корупції" похідні терміни "службові особи, які займають відповідальне становище" та "службові особи, які займають особливо відповідальне становище" визначаються шляхом встановлення вичерпних переліків відповідних службових осіб. Це утворює періодичні невідповідності встановлених переліків реаліям функціонування системи державних органів, неузгодженості з даних питань між КК та Законом України "Про запобігання корупції". Зазначене зумовлює важливість вироблення єдиного законодавчого підходу стосовно відповідної термінології, що належить до перспектив подальших досліджень.

Література

1. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220 / Кабінет Міністрів України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-п#Text (дата звернення: 20.05.2026).

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-

14#Text (дата звернення: 3.06.2026).

3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України від 11 червня 2020 р. № 7-р/2020 / Конституційний Суд України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-20#Text (дата звернення: 24.05.2026).

4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України "Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів" від 20 червня 2019 р. № 6-р/2019 / Конституційний Суд України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-19#Text (дата звернення: 24.05.2026).

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) від 22 вересня 2005 р. № 5-рп/2005 / Конституційний Суд України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text (дата звернення: 26.05.2026).

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України "Про міліцію" від 29 червня 2010 р. № 17-рп/2010 / Конституційний Суд України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-10#Text (дата звернення:

26.05.2026).

7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та 65 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України "Про запобігання корупції", пункту 2 розділу II "Прикінцеві положення" Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб" від 6 червня 2019 р. № 3-р/2019 / Конституційний Суд України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-19#Text (дата звернення: 28.05.2026).

8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю "Рейнір Бізнес Груп" щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів абзацу першого частини третьої, абзаців першого, другого, третього частини четвертої статті 23 Закону України "Про прокуратуру" від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII (щодо представництва прокурором інтересів держави в суді) від 3 грудня 2025 р. № 6-р(II)/2025 / Конституційний Суд України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-25#Text (дата звернення: 28.05.2026).

9. Про внесення змін до частин третьої, четвертої статті 369 Кримінального кодексу України: проект Закону України від 7 травня 2026 р. № 15221 / Верховна Рада України. URL: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69988 (дата звернення: 29.05.2026).

10. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до частин третьої, четвертої статті 369 Кримінального кодексу України" від 7 травня 2026 р. № 15221. URL:

https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69988 (дата звернення: 29.05.2026).

11. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text (дата звернення: 3.06.2026).

12. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text (дата звернення: 5.06.2026).

References

1. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi antykoruptsiinoi prohramy na 2023-2025 roky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 bereznia 2023 r. № 220 [On approval the State Anti-corruption Program for 2023-2025: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from March 4 2023, № 220]. *Kabinet Ministriv Ukrainy*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-п#Text.

2. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 r. № 2341-III [Criminal Code of Ukraine from April 5 2001, № 2341-III]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text.

3. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 55 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) statti 375 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy vid 11 chervnia 2020 r. № 7-р/2020 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on Constitutional Submission of 55 People's Deputies of Ukraine concerning Compliance of Article 375 of the Criminal Code of Ukraine with the Constitution of Ukraine (constitutionality) from June 11 2020, № 7-р/2020]. *Constitutional Court of Ukraine*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-20#Text.

4. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 62 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Ukazu Prezydenta Ukrainy "Pro dostrokove prypynen-

nia povnovazhen Verkhovnoi Rady Ukrainy ta pryznachennia pozacherhovykh vyboriv" vid 20 chervnia 2019 r. № 6-p/2019 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on Constitutional Submission of 62 People's Deputies of Ukraine concerning Compliance of the Decree of the President of Ukraine "On early termination of powers of the Verkhovna Rada of Ukraine and calling of early elections" with the Constitution of Ukraine (constitutionality) from June 20 2019, № 6-p/2019]. *Constitutional Court of Ukraine*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-19#Text.

5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 51 narodnoho deputata Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen statti 92, punktu 6 rozdilu X "Perekhidni polozhennia" Zemelnoho kodeksu Ukrainy (sprava pro postiine korystuvannia zemelnymy diliankamy) vid 22 veresnia 2005 r. № 5-рп/2005 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on Constitutional Submission of 51 People's Deputies of Ukraine concerning Compliance of Article 92, Point 6 of Section X "Transitional Provisions" of the Land Code of Ukraine with the Constitution of Ukraine (constitutionality) (the Case on Permanent Using Land Plots) from September 22 2005, № 5-рп/2005]. *Constitutional Court of Ukraine*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text.

6. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) abzatsu vosmoho punktu 5 chastyny pershoi statti 11 Zakonu Ukrainy "Pro militsiiu" vid 29 chervnia 2010 r. № 17-рп/2010 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on Constitutional Submission of Ombudsman of Ukraine concerning Compliance of Paragraph 8 of Point 5 of Part 1 of Article 11 of the Law of Ukraine "On Police" with the Constitution of Ukraine (constitutionality) from June 29 2010, № 17-рп/2010]. *Constitutional Court of Ukraine*.

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-10#Text.

7. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny ta 65 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen punktu 5 chastyny pershoi statti 3, abzatsu tretoho chastyny tretoi statti 45 Zakonu Ukrainy "Pro zapobihannia koruptsii", punktu 2 rozdilu II "Prykintsevi polozhennia" Zakonu Ukrainy "Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvostei finansovoho kontroliu okremykh katehorii posadovykh osib" vid 6 chervnia 2019 r. № 3-p/2019 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on Constitutional Submission of Ombudsman of Ukraine and 65 People's Deputies of Ukraine concerning Compliance of Clauses of Point 5 of Part 1 of Article 3, Paragraph 3 of Part 3 of Article 45 of the Law of Ukraine "On Corruption Prevention", Point 2 of Section II "Final Provisions" of the Law of Ukraine "On Making Amendments to Some Laws of Ukraine concerning Peculiarities of Financial Control of Certain Categories of Officials" with the Constitution of Ukraine (constitutionality) from June 6 2019, № 3-p/2019]. *Constitutional Court of Ukraine*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-19#Text.

8. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinoiu skarhoiu Tovarystva z obmezhenoiu vidpovidalnistiu "Reinir Biznes Hrup" shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) prypysiv abzatsu pershoho chastyny tretoi, abzatsiv pershoho, druhoho, tretoho chastyny chetvertoi statti 23 Zakonu Ukrainy "Pro Prokuraturu" vid 14 zhovtnia 2014 r. № **1697-VII (**shchodo predstavnytstva prokurorom interesiv derzhavy v sudi) vid 3 hrudnia 2025 r. № 6-p(II)/2025 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on Constitutional Complaint of the LLC "Reinir Biznes Hrup" concerning Compliance of Prescriptions of Paragraph 1 of Part 3, Paragraphs 1, 2, and 3 of Part 4 of Article 23 of the Law of Ukraine "On Prosecution" from October 14

2014, № **1697-VII** with the Constitution of Ukraine (constitutionality) (on Representation of the State Interests in the Court by the Prosecutor) from December 3 2025, № 6-p(II)/2025]. *Constitutional Court of Ukraine*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-25#Text.

9. Pro vnesennia zmin do chastyn tretoi, chetvertoi statti 369 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy: proekt Zakonu Ukrainy vid 7 travnia 2026 r. № 15221 [On Making Amendments to Parts 3 and 4 of Article 369 of the Criminal Code of Ukraine: Draft Law of Ukraine from May 7 2026, № 15221]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69988.

10. (2026). Poiasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy "Pro vnesennia zmin do chastyn tretoi, chetvertoi statti 369 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy" vid 7 travnia 2026 r. № 15221 [Explanatory Note to the Draft Law of Ukraine "On Making Amendments to Parts 3 and 4 of Article 369 of the Criminal Code of Ukraine" from May 7 2026, № 15221]. https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69988.

11. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnia 2014 r. № 1700-VII [On Corruption Prevention: Law of Ukraine from October 14 2014, № 1700-VII]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text.

12. Pro derzhavnu sluzhbu: Zakon Ukrainy vid 10 hrudnia 2015 r. № 889-VIII [On State Service: Law of Ukraine from December 10 2015, № 889-VIII]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text.